

УДК 821.111

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/60-4-24>

Вікторія ЯШКІНА,

orcid.org/0000-0003-0570-8772

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської філології

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара
(Дніпро, Україна) *v_v_v_03@ukr.net*

Олена ПАХОМОВА,

orcid.org/0000-0001-5399-8116

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської філології

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара
(Дніпро, Україна) *helenpah@gmail.com*

ХУДОЖНЯ СВОЄРІДНІСТЬ АВТОРСЬКОГО СТИЛЮ ТА УНІКАЛЬНІСТЬ МОВНО-СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ СТВОРЕННЯ ОБРАЗНОСТІ У ПОЕЗІЇ ЕМІЛІ ДІКІНСОН

Запропоноване дослідження зорієнтоване на пошук індивідуально-авторських рис поетичного стилю творів Емілі Дікінсон, який значною мірою зумовлений особливостями загальної картини світу поетеси, що формується під впливом її уваги до природи через обмеження соціального досвіду спілкування. Емілі Дікінсон – одна з найбільш читаних американських поетес усіх часів. Своім неповторним авторським стилем та образною системою вона випередила свій час і продовжує залучати вітчизняних та зарубіжних дослідників до «співпраці» над розумінням, що таке метафора, де межі авторської уяви, та як можна їх досягти. Метою даної статті є загальний огляд художньої своєрідності авторського стилю Емілі Дікінсон та аналіз унікальності мовно-стилістичних засобів створення образності у її поезії. Сьогодні виникає необхідність звернення до світу поетичної особистості Емілі Дікінсон у світлі зростаючої уваги до творчості жінок-письменниць і поетів та їхньої ролі у загальнокультурному процесі, з урахуванням особливого інтересу, що постав останнім часом до таких глобальних понять, як мовний образ світу, авторська картина світу, світ творчої особи. Особливу цінність у цьому ланцюжку представляє світ поета. Багато віршів Емілі Дікінсон ще потребують розгадки, оскільки поетеса балансує між дотриманням норм граматики англійської мови та використанням вільного порядку слів у реченні, де смисл є пріоритетним на противагу необхідності дотримання правильної синтаксичної форми. Аналіз результатів дослідження засвідчив, що серед притаманних рис авторського стилю Емілі Дікінсон є домінування тире як основного пунктуаційного знаку, використання вільного порядку слів у реченні та вживання інверсії, яка сприяє додатковому семантичному навантаженню лексичних елементів.

Ключові слова: *індивідуальний стиль, поетика, концептуальна метафора, природа, джерело натхнення, образ.*

Viktorii YASHKINA,

orcid.org/0000-0003-0570-8772

*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the English Philology Department
Oles Honchar Dnipro National University
(Dnipro, Ukraine) v_v_v_03@ukr.net*

Olena PAKHOMOVA,

orcid.org/0000-0001-5399-8116

*Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the English Philology Department
Oles Honchar Dnipro National University
(Dnipro, Ukraine) helenpah@gmail.com*

THE ARTICTIC ORIGINALITY OF THE AUTHOR'S STYLE AND THE UNIQUENESS OF LINGUO-STYLISTIC MEANS OF IMAGERY CREATION IN EMILY DICKINSON'S POETRY

The proposed study is focused on the search for individual and authorial features of the poetic style in Emily Dickinson's works, which is largely determined by the peculiarities of the poet's general picture of the world, formed under the influence of her attention to nature due to the limitations of the social experience of communication. Emily Dickinson is one of the most widely read American poets of all time. With her unique author's style and figurative language, she was ahead of her time and continues to attract domestic and foreign researchers to «think» on understanding what a metaphor is, where are the limits of the author's imagination, and how can they be achieved. The purpose of this article is a general review of the artistic originality of Emily Dickinson's authorial style and the analysis of the uniqueness of linguistic and stylistic means of creating imagery in her poetry. At present there is a need to address the world of the poetic personality of Emily Dickinson in the light of growing attention to the work of women writers and poets and their role in the general cultural process, taking into account the special interest that has arisen recently in such global concepts as the linguistic image of the world, the author's picture of the world, as well as the world of a creative person. The world of the poet is of particular value in this chain. Many of Emily Dickinson's poems still need to be deciphered, as the poet balances between adherence to the rules of English grammar and the use of free word order in a sentence, where meaning is prioritized over the need to adhere to correct syntactic form. The analysis of the research results proved that among the inherent features of the authorial style of Emily Dickinson is the dominance of the dash as the main punctuation mark, the use of free order of words in the sentence and the use of inversions, which contributes to the additional semantic load of lexical elements.

Key words: *individual style, poetics, conceptual metaphor, nature, source of inspiration, image.*

Постановка проблеми. Творчість американської поетеси XIX століття Емілі Дікінсон (1830–1886) відносять до найвидатніших зразків англійської поезії. Американська поетеса доби пізнього романтизму за життя була маловідомою, але сьогодні вважається однією з найважливіших фігур не тільки американської, а й світової поезії.

За життя Емілі Дікінсон надрукувала тільки 10 з майже 1800 віршів, а публічною її творчість стала, лише після її смерті, коли у 1886 році Лавінія, молодша сестра Дікінсон, виявила шухляду з її віршами. З дати першої публікації збірки поезії у 1890 році і по нині Емілі Дікінсон привертає до себе увагу широкої публіки, філософів та літературознавців глибоким драматизмом та вразливою сміливістю почуттів, що втілені у її поезіях.

Нажаль, у перших публікаціях вірші Емілі Дікінсон зазнали значного редагування, щоб повідомити загальноприйнятим поетичним правилам того часу. Вони були унікальними та занадто

оригінальними для своєї епохи. Перш за все, вони містять короткі рядки, фрагментарні речення і зазвичай не мають заголовків, використовують косу риму, а також нетрадиційні великі літери та пунктуацію, а найголовніше, роздуми, почуття та переживання представлені у поезіях, створюють своєрідну й унікальну картину світогляду, що складається в самотню філософію життя, яка відрізнялася від поглядів усіх тогочасних мислителів та випереджала час.

В. Хоуеллс ще в 1891 році писав: «...через творчість Емілі Дікінсон, Америка чи, скоріше, Нова Англія зробила відмінне доповнення до літератури світу, і не можна залишати її поза увагою» (Блейк, 1964: 21).

Хоча рання критика творчості Емілі Дікінсон була зосереджена в цілому на її ексцентричній та усамітненій натурі, з плином часу вона стала широко визнаною як новаторська поетеса-прото-модерніст. Г. Блум, відомий критик, поставив її поруч із Волтом Вітменом, Воллесом Стівенсом,

Робертом Фростом, Томасом С. Еліотом і Хартом Крейном як видатну американську поетесу.

Аналіз досліджень та публікацій. Загалом дослідження творчості Емілі Дікінсон починалось із періодизації її творчості, у якій виокремлюють три чіткі періоди: перший (до 1861 року), впродовж якого поетеса писала переважно тонко сентиментальні поезії про особисті стосунки та дружбу; другий період (1861–1865) короткий, проте плідний: нею було написано 86 віршів, у яких описані теми життя та смерті; останній період творчості поетеси (1866–1886) тривав двадцять років (Оберхаус, 1966; Джонсон, 1977). Т. Джонсон і Р. Франклін систематизували всі поезії Емілі Дікінсон, створили їх хронологічний перелік, та видали повні збірки її віршів без купюр.

Творчість Емілі Дікінсон зазвичай вивчалася у руслі літературознавчих досліджень (Г. Блум, А. Зверев, В. Маркова, І. Кашкін, С. Павличко, П. Петінгел, А. Сальська, Т. Фарр, О. Явасюк та інші) та лінгвостилістики (Дж. Депмана, Дж. Шекспір, К. Дирс). Семантико-когнітивні аспекти розглядаються у працях Ш. Алфрі, М. Запедовської, питання концептуальних метафор вивчалася у роботах Г. Ікстада, Дж. Лакофа, М. Джонсона, П. Верфа, П. Стоквелла, П. Крамблей, К. Міллер, Р. Вайсбух досліджували графічний рівень, у свою чергу О. Фішер, М. Хігара, М. Фріман синтаксичний рівень у поезії Емілі Дікінсон.

Аналіз досліджень творчості Емілі Дікінсон засвідчує застосування науковцями низки методологічних підходів та наукових методів, серед яких можна назвати інтерпретаційний, компонентний, лінгвостилістичний та концептуальний види аналізів.

Мета статті. Метою даної статті є загальний огляд художньої своєрідності авторського стилю Емілі Дікінсон та аналіз унікальності мовно-стилістичних засобів створення образності у її поезії.

Виклад основного матеріалу. Емілі Дікінсон умовно відносять до течії Американського романтизму, про що свідчить її багата уява, використання символізму, що створює романтичний настрій віршів. Однією з ключових ознак романтизму у її творчості є зосередження на природі та її барвах, лірична героїня немовби зачарована красою природи, а отже красою життя. Але образи природи в поезії Емілі Дікінсон дещо відрізняються від інших письменників романтизму, адже в її очах природний світ дещо незбагненний та невловимий та втілюється головним чином не в пейзажах, як це зазвичай відбувається в більшості поезій інших авторів, а в певній поміркованій філософії та світосприйнятті.

Образ природи в поезії Емілі Дікінсон має дві сторони: в деяких віршах природа постає перед читачем жвавою, благотворною, милосердною та безмежно красивою, а в інших поезіях перетворюється на незбагненну, невловиму, а іноді навіть і руйнівну силу. Через призму свого сприйняття Емілі Дікінсон описує аспекти природи, якими зазвичай нехтують романтики, як у вірші “A narrow Fellow in the Grass”:

“A narrow Fellow in the Grass

Occasionally rides –

You may have met him? Did you not

His notice instant is –

The Grass divides as with a Comb,

A spotted Shaft is seen,

And then it closes at your Feet

And opens further on...” (Дікінсон, 1955: 435).

Реалістичність дійсності у цьому вірші може слугувати прикладом характерності авторського стилю. Лексико-синтаксичні засоби: *narrow Fellow in the Grass, the Grass divides as with a Comb, a spotted shaft is seen, and then it closes at your feet / and opens further on* та фонетичні засоби (*A narrow Fellow, A spotted shaft is seen*) комбінуються таким чином, що виникає ментальний образ змія, хоча сам об'єкт не називається. Образ змія формується як візуальна та слухова картинка завдяки алітерації шиплячих приголосних звуків /s/, /z/ та /ʃ/, що імітують шипіння плазуна, та метафори «плямистий спис» – змії, де спостерігається подібність форми та змісту ментального образу.

На прикладі цієї поезії, можна відстежити характерну особливість Емілі Дікінсон на графічному рівні. У її поезії домінує тире як основний пунктуаційний знак. П. Крамблі та Р. Вайсбух зазначали, що за допомогою тире авторка підсилює можливості дискурсу, і це приводить до збільшення важливості ролі читача у процесі реконструювання мовних значень. Авторка намагається підкреслити значимість певних словесно-поетичних образів через значну кількість тире та фрагментарність речень, що створює ефект внутрішнього мовлення.

Індивідуально-авторська граматики Емілі Дікінсон значною мірою зумовлена особливостями картини світу поетеси, що формується під впливом її гіперболізованої уваги до природи через обмеження соціального досвіду спілкування. Поетеса балансує між дотриманням норм граматики англійської мови та використанням вільного порядку слів у реченні (*You may have met him? Did you not*), де смисл є пріоритетним на противагу необхідності дотримання правильної синтаксичної форми.

На синтаксичному рівні своєрідність її стилю виражається у вживанні інверсій (*His notice instant is*), яка сприяє додатковому семантичному навантаженню лексичних елементів. У текстах Емілі Дікінсон інверсія побудована таким чином, що елементи синтагми з найбільшим смисловим навантаженням знаходяться на початку речення, завдяки чому одночасно досягаються ефекти новизни та очуднення.

В цьому вірші яскраво змальовано світ природи і вона уявляється нам спокійною та гармонійною. Ми бачимо, як вдало описано шок ліричного героя від зустрічі зі змією та жах перед невідомим, але це не заважає поетесі називати цю страшну істоту “fellow”, що втілює приятельське доброзичливе звертання.

Проте в пізніший період творчості авторки можна помітити певну персоніфікацію елементів природи у віршах: дерева, квіти та інші явища постають особистостями з розумом та почуттями, що певним чином проводить паралель із людьми (Хубнерова, 2013: 6). У віршах авторки характерним є уособлення неживих предметів і явищ, спектр яких надзвичайно широкий.

“Lightly stepped a yellow star
To its lofty place –
Loosed the Moon her silver hat
From her lustral Face –
All of Evening softly lit
As an Astral Hall –
Father, I observed to Heaven,
You are punctual” (Дікінсон, 1955: 709).

Природа у творах Емілі Дікінсон приховує у собі безліч символів. Часто поетеса описує зміни, що свідчать про невідхильність світового устрою. Вимальовується контраст між швидкоплинністю людського життя та нескінченністю циклу зміни пір року. Загалом, природна циклічність є фоном для усвідомлення читачем ходу життя людини. Наприклад, літо є символом свята та розквіту, весна символізує пробудження життя після смерті, а зима – навпаки – символ неминучого кінця. Можливо, це і стало причиною уникання поетесою зимових пейзажів, адже Емілі Дікінсон прагнула життя після смерті (Фолсон, 1975).

Також характерною ознакою лірики Емілі Дікінсон є тема кохання та муки почуттів. Концепт КОХАННЯ є одним з визначальним концептом у поетичних текстах Е. Дікінсон. У своїх віршах поетеса не зводить кохання до певного шаблону, а експериментує з його різноманітними баченнями.

1) КОХАННЯ – БЕЗМЕЖНІСТЬ (*Love – though art high – / [...] / Love – though art deep – / [...] / Love – though art Veiled*).

2) КОХАННЯ – САМОТНІСТЬ: *Love reckons by itself – alone –*.

3) Емілі Дікінсон порівнює кохання і з поезією (*This – would be Poetry – / Or Love – the two coeval come –*), де КОХАННЯ – це ПОЕЗІЯ є ключовою метафорою.

У баченні Е. Дікінсон кохання є живою істотою (*But love is tired and must sleep, / And hungry and must graze*). Такі метафори можна уніфікувати в одну ключову концептуальну метафору ПОЧУТТЯ – ЦЕ ЖИВА ІСТОТА, яку вважаємо ще однією домінантою авторського стилю поетеси.

Поетеса обожає писати про нездоланні перешкоди на шляху до коханого, які лірична героїня відчайдушно намагається подолати, але все безуспішно. Тема кохання невіддільна від теми смерті. Почуття у віршах часто випробовуються смертю. Кохання ліричної героїні завжди скорботне і трагічне, піднесене до абстракції буття, що сильніше за смерть. Героїня поетеси вірить у кохання як свободу, визнає її тривалість довшою від самого життя, що можна побачити у поезії “Unable are the Loved to die”:

“Unable are the Loved to die
For Love is Immortality,
Nay, it is Deity –
Unable they that love – to die
For Love reforms Vitality
Into Divinity” (Дікінсон, 1955: 281).

Емілі Дікінсон часто вживає слово “Immortality” у своїх поезіях. Загалом, слова “immortal” та «immortality» були використані у творах авторки більше 50 разів. Поетеса вірить у безсмертя та вважає його станом безперервного народження, смерті і переродження.

Як ми вже зазначали раніше, Емілі Дікінсон усі свої почуття переносила на свого героя та слово «Я» стало найчастішим у її поетичному словнику. Тож поетеса писала тільки про себе. Звертаючись до біографії Емілі Дікінсон, можна подумати, що її «Я» децю жалке та страждаюче. Але насправді це «Я» самодостатньої сильної жінки, яка самоіронічно заявляє «Я – Ніхто»:

“I’m Nobody! Who are you?
Are you – Nobody – too?
Then there’s a pair of us!
Don’t tell! They’d banish us – you know!

How dreary – to be – Somebody!
How public – like a Frog –
To tell your name – the livelong June –
To an admiring Bog!” (Дікінсон, 1955: 487).

Вірш починається оксюмороном: співрозмовник представляється так само, як хтось у реаль-

ному житті, називаючи своє ім'я, за винятком того, що він називає себе "Nobody". Написання цього слова з великої літери нівелює типовий соціальний вступ, тому що вони радісно і з ентузіазмом стверджують, що вони «Ніхто». Іншими словами, ім'я або особистість мовця – це відсутність імені або особистості. Це проголошення, яке заохочує інших відчувати, що це нормально бути "Nobody". Отже, з самого початку зрозуміло, що немає нічого поганого чи ганебного в тому, щоб бути ніким.

У єдиному порівнянні твору, авторка ставить знак рівності між тим, щоб бути "Somebody" і тим, щоб бути схожим на Жабу. Ця Жаба є "public" істотою, що пояснюється оголошенням про свою присутність голосним кваканням, тоді як всі інші Жаби навколо роблять те саме. Це порівняння говорить про те, що "Somebody" теж любить весь "livelong June" розповідати про себе іншим "Somebody" і ніби квакати, а вся їх спільнота – із "admiring Bog". Незважаючи на те, як "Somebody" хочуть, щоб їх визнали унікальними та особливими, спосіб, у який вони намагаються досягти цього визнання, насправді робить їх усіх аж надто схожими між собою. Таким чином, звуки, які

видають "Somebody", у вірші м'яко висміюються, а порівняння вказує на те, що, незважаючи на весь їхній галас, вони в кінцевому підсумку несуть лише безглуздя.

У сьогоднішньому світі, одержимому соціальними мережами та суспільним сприйняттям, вірш, можливо, матиме навіть більшу актуальність, ніж на момент написання. Це підтверджує тезу, про те, що Емілі Дікінсон передбачила мистецькі пошуки на багато років вперед.

Висновки. Емілі Дікінсон – одна з найбільш читаних американських поетес усіх часів. Своім неповторним авторським стилем та образною системою випередила свій час і продовжує залучати вітчизняних та зарубіжних дослідників. Виникає необхідність звернення до світу поетичної особистості Емілі Дікінсон у світлі зростаючої уваги до творчості жінок-письменниць і поетів та їхньої ролі у загальнокультурному процесі, з урахуванням особливого інтересу, що виник останнім часом до таких глобальних понять, як мовний образ світу, авторська картина світу, світ творчої особи. Особливу цінність у цьому ланцюжку представляє світ поета. Багато віршів Дікінсон ще потребують розгадки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Blake C. R. (ed). *The Recognition of Emily Dickinson: Selected Criticism Since 1890*. University of Michigan Press, 1964.
2. Bloom H. *Emily Dickinson*. Broomall: Chelsea House Publishers, 1999.
3. Emily Dickinson. Biography.com: веб-сайт. URL: <http://www.biography.com/people/emily-dickinson-9274190> (дата звернення: 01.06.2022).
4. Emily Dickinson in Ukrainain translation: веб-сайт. URL: <http://poetyka.uazone.net/dickinson/> (дата звернення: 03.06.2022).
5. Farr J. (ed). *Emily Dickinson: A Collection of Critical Essays*. Prentice Hall International Paperback Editions, 1996.
6. Folsom E. "The Souls That Snow": Winter in the Poetry of Emily Dickinson. *American Literature*, 1975. P. 361–376.
7. Johnson, Thomas H. *The Complete Poems of Emily Dickinson*. New York, Boston: Little, Brown and Company, 1955. 777 p.
8. Hübnerová P. The 'Butterfly' in the Poetry of Emily Dickinson 'Motýl' v Poezii Emily Dickinson : дис. філ. наук. Прага, 2013. 58 с.
9. Oberhaus D. H. 'Tender pioneer': Emily Dickinson's Poems on the Life of Christ. 1996. P. 105–119.
10. Pickard J. B. *Emily Dickinson: An Introduction and Interpretation*. New York: Holt, Rinehart and Winston, 1967.

REFERENCES

1. Blake C. R. (ed). *The Recognition of Emily Dickinson: Selected Criticism Since 1890*. University of Michigan Press, 1964.
2. Bloom H. *Emily Dickinson*. Broomall: Chelsea House Publishers, 1999.
3. Emily Dickinson. Biography.com: веб-сайт. URL: <http://www.biography.com/people/emily-dickinson-9274190> (дата звернення: 01.06.2022).
4. Emily Dickinson in Ukrainain translation: веб-сайт. URL: <http://poetyka.uazone.net/dickinson/> (дата звернення: 03.06.2022).
5. Farr J. (ed). *Emily Dickinson: A Collection of Critical Essays*. Prentice Hall International Paperback Editions, 1996.
6. Folsom E. "The Souls That Snow": Winter in the Poetry of Emily Dickinson. *American Literature*, 1975. P. 361–376.
7. Johnson, Thomas H. *The Complete Poems of Emily Dickinson*. New York, Boston: Little, Brown and Company, 1955. 777 p.
8. Hübnerová P. The 'Butterfly' in the Poetry of Emily Dickinson 'Motýl' v Poezii Emily Dickinson : дис. філ. наук. Прага, 2013. 58 с.
9. Oberhaus D. H. 'Tender pioneer': Emily Dickinson's Poems on the Life of Christ. 1996. P. 105–119.
10. Pickard J. B. *Emily Dickinson: An Introduction and Interpretation*. New York: Holt, Rinehart and Winston, 1967.